

КУШНІР М. В.,

начальник Управління правового
забезпечення Генерального штабу
Збройних сил України – начальник
юридичної служби Збройних сил
України
(Генеральний штаб
Збройних сил України)

УДК 342.922: 355.251

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ АДМІНІСТРУВАННЯ ПРОХОДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

У статті аналізуються теоретико-правові засади механізму адміністрування проходження військової служби у Збройних силах України, удосконалення системи державного військово-адміністративного управління у сфері військово-службових відносин, пов'язаних з ефективністю кар'єрного зростання офіцерського складу. З'ясовано характерні ознаки механізму адміністрування та його роль у процесі проходження військової служби в умовах Збройних сил України з урахуванням досвіду військово-службового адміністрування держав-членів НАТО.

Ключові слова: оборонна реформа, військово-адміністративне (військово-службове) законодавство, адміністрування, військово-цивільне адміністрування, адміністративне керівництво, військове управління, органи військового (військово-адміністративного) управління, військова служба, процес проходження військової служби, військово-службові стандарти, процедури держав-членів НАТО.

В статье анализируются теоретико-правовые основы механизма администрирования прохождения военной службы в Вооруженных силах Украины, усовершенствование системы государственного военно-административного управления в сфере военно-служебных отношений, связанных с эффективностью карьерного роста офицерского состава. Выявлены характерные признаки механизма администрирования и его роль в процессе прохождения военной службы в условиях Вооруженных сил Украины с учетом опыта военно-служебного администрирования государств-членов НАТО.

Ключевые слова: военная реформа, военно-административное (военно-служебное) законодательство, администрирование, военно-гражданское администрирование, административное руководство, военное управление, органы военного (военно-административного) управления, военная служба, процесс прохождения военной службы, военно-служебные стандарты, процедуры государств-членов НАТО.

The article analyzes the theoretical and legal foundations of the mechanism of administration in the passage of military service in the Armed Forces of Ukraine, improvement of the system of state military and administrative management in the field of military-service relations related to the efficiency of career development of officers. The characteristic features of the administration mechanism and its role in the process of military service during the conditions of the Armed Forces of Ukraine

are determined, taking into account the experience of military service administration of NATO member states.

Key words: *defense-related reform, military-administrative (military) law, administration, military-civilian administration, administrative management, military administration, military (military-administrative) administration, military service, military service, military service standards, country procedures members of NATO.*

Вступ. Збройні сили України (далі – ЗС України) є найважливішим, життєво необхідним, конституційно визначеним військовим формуванням для оборони держави та інструментом збереження її суверенітету, територіальної цілісності. Від якості адміністрування проходження військової служби у ЗС України великою мірою залежить мотивація, професійно-кваліфікована, правосвідома та самосвідома готовність громадян захистити Вітчизну від зовнішніх загроз, надійно реалізувати свій військовий обов’язок, а головне – високопрофесійна бойова спроможність і готовність військ (сил).

Засади історико-правове та теоретико-методологічне значення для дослідження військово-службових адміністративних правовідносин має праця Лоренца фон Штейна «Вчення про військовий побут як частина науки про державу» 1872 р. [1, с. 54]. Військова адміністрація визначається ним як «мистецтво застосовувати постанови військового права до конкретних випадків, сприяти його вдосконаленню, вказуючи на недоліки та неповноту закону, які обумовлюють незастосування його на практиці» [2, с. 13–30].

Іноземне військово-службове законодавство, але з ідеологічної позиції в радянський період досліджував В.П. Серьогін [3] («антинародний характер» законодавства США про військову службу), О.В. Кудашкін [4] (конституційно-правове регулювання військової служби в РФ). Поглибленню концептуальних державно-правових засад функціонування військової служби в Україні, розгляду теоретичних і прикладних проблем військово-службових правовідносин (вступ, просування, припинення) присвятив своє комплексне адміністративно-правове дослідження І.Ф. Корж [5]. Публічне адміністрування сфери оборони України комплексно дослідив В.В. Сокурєнко [6]. Окремі різногалузеві правові аспекти проходження військової служби у ЗС України досліджували П.П. Богуцький [7] (загальнотеоретичні військово-правові), В.О. Шамрай [8] (удосконалення державного управління військовими формуваннями), В.О. Макухіна [9] (контракт про проходження військової служби), В.О. Паламарчук [10] (організаційно-правові засади проходження військової служби за контрактом у ЗС України), В.М. Александров [11] (особливості управління військовою службою), Є.І. Григоренко [12] (конституційні засади проходження військової служби). Але особливості адміністрування проходження військової служби у ЗС України в умовах їх реформування за стандартами держав-членів НАТО ще не були предметом наукового дослідження.

До того ж актуалізація зазначеного наукового дослідження зумовлена тим, що його характерні складові вимагають особливої уваги, сучасного переосмислення, оскільки в сучасній теоретико-правовій адміністративній доктрині в умовах дії в державі особливого періоду вони є недостатньо дослідженими. Виважений підхід до наукового осмислення епістемології та гносеології, правового розуміння сутності механізму адміністрування як комплексу процедур (процесів, стандартів) позитивного правового управлінського впливу на проходження військової служби у ЗС України дасть змогу уникнути застарілих проблем у практичній реалізації військово-адміністративних приписів і військово-службових правових відносин під час проходження військової служби різними категоріями військовослужбовців ЗС України. Плюралізм і неузгодженість теоретико-методологічного та науково-практичного наукових підходів у дослідженні правової природи механізму адміністрування проходження військової служби у ЗС України зумовлює актуальну необхідність у виробленні його сучасного, наукового, теоретико-правового та прикладного осмислення та праворозуміння.

Постановка завдання. Метою статті є виявлення та систематизація характерних ознак і правових засад функціонування механізму адміністрування процесу проходження

ня військової служби в умовах впровадження стандартів НАТО у Збройних силах України з урахуванням унормованого сучасного військово-службового досвіду держав-членів НАТО.

Результати дослідження. Теоретико-правові засади адміністрування проходження військової служби у ЗС України передбачають концептуально-базове розуміння цього правового явища та сприяють успішному науковому дослідженню організаційно-правових умов його функціонування. У зв'язку з цим потребують чіткого визначення поняття, способи, методи, система та структура інструментів адміністрування військово-службової сфери, функціональні основи правового управлінського порядку (процеси, процедури, стандарти, вимоги) в реалізації ефективних взаємозв'язків між його складовими компонентами.

Передусім треба подолати існуючу загальну та військово-спеціальну термінологічну невизначеність складових предмета дослідження. Наприклад, термін «засади» вживається в українській мові у значеннях: 1) основа чогось; 2) те головне, на чому ґрунтується, базується що-небудь; 3) вихідне, головне положення, принцип; 4) основа світогляду, правило поведінки; спосіб, метод здійснення чого-небудь [13, с. 188]. Близько до першого та другого значень термін вживається в Конституції України (загальні засади: принцип верховенства права, правовий порядок [14]) та назвах інших законів України («Про засади запобігання і протидії корупції», «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» (принципи, пріоритети) [15]), але вичерпне його тлумачення в жодному акті не надається.

Варто звернути увагу й на отождествлення поняття «засади» та «основи» в законодавстві. Закон України «Про основи національної безпеки України» визначає «основні засади державної політики» [16]. Правові, організаційні та фінансові засади функціонування й розвитку науково-технічної сфери встановлює Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» тощо. При цьому якщо сутність правових засад безпосередньо визначається посиланням на законодавство, що складає основу регулювання тих чи інших суспільних відносин, а економічні та фінансові засади розкриваються через зазначення відповідних механізмів, то зміст та обсяг організаційних й адміністративно-правових засад визначається по-різному. Аналіз різноманітних підходів підтверджує обов'язкові та факультативні елементи організаційно-правових засад, що закріплюються в законодавчих актах. До перших можна відносити такі: нормативно-правову основу (законодавство); об'єкт правового регулювання; пріоритетні напрями; принципи; суб'єкти та їх завдання, функції й повноваження; засоби (заходи, методи), за допомогою яких здійснюється врегулювання суспільних відносин, зокрема й відповідальності; механізми аналізу, контролю й нагляду. До факультативних відносять такі: організацію міжнародного співробітництва; інформаційне забезпечення; специфіку фінансування; особливості взаємодії та координації в певній сфері (галузі) управління.

Отже, можна стверджувати про існування плюралістичних підходів до розуміння сутності засад адміністрування (військово-адміністративних управлінських процесів), урегульованих нормами адміністративного права, зокрема тих, що досліджуються в контексті теоретико-правових засад адміністрування проходження військової служби в Україні.

Уточненню їхнього змісту може сприяти застосування поняття «правові основи», запропоноване К.А. Струсем, який відносить до його елементів науково обґрунтоване моделювання прогресивних моделей соціального розвитку суспільних відносин; закріплення системи нормативно-правових актів, що регламентують відповідні відносини; визначення керівних основ, ідей, на які треба орієнтуватися під час побудови механізму правового регулювання; відображення прогнозованого результату правового впливу; закріплення інструментів (настанов) і діянь (технологій), за допомогою яких забезпечується досягнення прогнозованого результату [17].

Нами пропонується використовувати уточнене словосполучення «теоретико-правові засади». Сутність його безпосередньо визначається результатом співвідношення ідейно-правової моделі з практичним позитивним правом (законодавством), що складає основу регулювання суспільних відносин, зокрема, у військовій сфері через встановлення та функціонування ефективних юридичних механізмів (процедур) процесу проходження спеціальними

суб'єктами права військової служби. До комплексу теоретико-правових засад, що закріплені в системі військово-законодавчих та адміністративних актів, пов'язаних з інститутом адміністрування проходження військової служби у ЗС України різними категоріями військовослужбовців, можна віднести такі: нормативно-правову основу (загальне та військово-службове законодавство); об'єкти адміністрування та правового регулювання (процес проходження військової служби як державної служби особливого характеру); пріоритетні напрями його ефективної реалізації; принципи адміністрування та проходження військової служби; управляючі суб'єкти та суб'єкти управління (військового управління), які задіяні в зазначеному процесі; їхні завдання, функції адміністрування й повноваження (права, обов'язки), їхні взаємозв'язки; організаційно-правові засоби (способи, методи) врегулювання та реалізації адміністрування управлінських, підпорядкованих військово-службових правових відносин, юридичні механізми мотивації (стимулювання та адміністративного примусу [18], (зокрема, для запобігання різним виявам порушення встановленого порядку проходження військової служби військовослужбовцями [19, с. 357])); військово-управлінський моніторинг, аналіз і контроль.

Термін «адміністрування» також не отримав свого сучасного законодавчо-понятійного визначення. Адміністрування (лат. *administro* – управляю, завітую) в радянський період вживалося у двох значеннях: 1) управління, завідування; 2) бюрократичний метод управління, командування [20, с. 24].

У негативному значенні – це керівництво, засноване на примусових методах управління, нав'язування волі вищих посадових осіб нижчим, виданні наказів без логічного обґрунтування, на підставі суб'єктивних рішень [21].

В.М. Корякін, О.В. Кудашкін, К.В. Фатєєв розуміють під адмініструванням те, що здійснюють адміністрація та адміністратори, тобто функцію управління, керівництва людьми. Сутність адміністративної діяльності вони пов'язують з організуючою діяльністю держави, повсякденною практичною роботою щодо реалізації державного управління в певній сфері, яка підлягає правовій регламентації. Складовою частиною загальнодержавної адміністрації вважають військову адміністрацію [22, с. 10].

На наш погляд, сучасне розуміння адміністрування – це діяльність щодо організації керівництва дорученою сферою адміністративними методами управління, але на правовій основі. Адміністрування, як функція управління, відповідно до класичної теорії управління містить таке: планування (постановка цілей і завдань), організацію (створення формальної структури підпорядкованості й розподіл функцій між підрозділами), керівництво (оперативне прийняття рішень у формі адміністративних актів управління – наказів, розпоряджень, забезпечення взаємодії підрозділів), облік, контроль виконання, аналіз ефективності адміністрування, зворотний зв'язок. Адміністрування також розглядається як організаційно-розпорядча діяльність менеджерів у взаємодії з органами управління різних рівнів. Розрізняють адміністрування публічне та внутрішнє. Публічне адміністрування є складовою частиною системи державного управління. Його помилково ототожнюють із публічним управлінням. У «Новому тлумачному словнику української мови» термін «управляти» має таке тлумачення: 1) спрямовувати діяльність, роботу кого-, чого-небудь; бути на чолі когось, чогось; керувати; 2) спрямовувати хід якогось процесу, впливати на розвиток, стан чого-небудь.

Термін «адміністрування» означає професійну діяльність менеджерів організації або державних службовців, що спрямована на втілення в життя рішень керівництва, тобто реалізація поставлених завдань і пошук оптимальних шляхів їх вирішення (завдяки раціонально-стандартизованим процедурам). Адміністрування є одним із багатьох інструментів сучасного менеджменту, зокрема військово-кадрового.

Введення 25 грудня 2008 р. в обіг законодавчого визначення «адміністративне керівництво Збройними силами України – діяльність, спрямована на всебічне забезпечення життєдіяльності Збройних сил України, їхнього функціонування та розвитку в межах виконання основних завдань державної політики у сфері оборони» [23] хоч і стало певною новелою, але ще більш заплутало розуміння адміністрування, адже не визначило його характерних

ознак, зокрема щодо проходження військової служби. Наведені у ст. 8 Закону України «Про Збройні сили України» дефініції не дають можливості провести чітке розмежування між «військово-політичним керівництвом», «адміністративним керівництвом» і «безпосереднім військовим керівництвом» ЗС України, а їхній зміст не відповідає загальноприйнятим уявленням про «керівництво» людьми чи їхніми колективами. З огляду на це є неможливим розмежувати передбачені функції міністра оборони України та начальника Генерального штабу.

У проектах актів національної законотворчості (проект закону України «Про військово-цивільне адміністрування» від 7 вересня 2017 № 7090) ми знаходимо визначення терміна «військово-цивільне адміністрування» – це особливий правовий режим, що містить комплекс тимчасових вимушених заходів з елементами державного управління та запроваджується в районі проведення антитерористичної операції [24].

Військово-цивільне адміністрування (англ. Civil affairs) у військовій справі деяких іноземних держав – це процес цілеспрямованого впливу командувачів (командирів, начальників) на організацію та керівництво співпрацею з місцевими представниками та органами влади, а також з місцевим населенням, що перебуває в зоні відповідальності військового формування, щодо зниження впливу негативних чинників і наслідків проведення військових операцій у зоні ведення збройного конфлікту, миротворчої операції, стихійного лиха тощо [25].

Для здійснення комплексного аналізу засад і характерних складових ознак адміністрування проходження військової служби у ЗС України ми повинні дослідити засади національного військово-службового інституту – інституту проходження військової служби у ЗС України.

Закон України «Про військовий обов'язок і військову службу» (далі – Закон) має важливе значення як акт, положення якого регулюють правові основи порядку проходження військової служби в Збройних силах України різними категоріями військовослужбовців, який встановлює порядок проходження військової служби, визначає її, регулює низку питань, пов'язаних із прийняттям, перебуванням, припиненням військової служби та підготовкою до неї, особливості проходження служби курсантами вищих навчальних закладів [26]. Але поняття словосполучення «проходження військової служби» як процесу та об'єкта адміністрування жодним актом військового законодавства України не визначено.

У динамічно-процедурному аспекті проходження військової служби можна розуміти як професійну діяльність спеціальних суб'єктів із виконання військово-службових і військово-посадових повноважень. Лише аналізуючи приписи військово-службового законодавства, ми можемо дійти логічного висновку, що проходження військової служби до свого змісту відносить певний алгоритм функціональної системи матеріальних процедур та юридичних механізмів під цілеспрямованим керівним впливом військово-службового адміністрування, починаючи зі вступу на військову службу, прийняття військової присяги та завершуючи звільненням, припиненням військової служби. Військова служба є публічною діяльністю, яка супроводжується виданням актів військово-адміністративного застосування та є результатом складної взаємодії в системі механізму державного адміністрування.

О.В. Кривенко визначає проходження військової служби як процес зміни службово-правового стану військовослужбовців у зв'язку з такими юридичними фактами, які згідно із законодавством породжують, змінюють і припиняють військово-службові відносини [27, с. 46]. В.М. Корякін вважає проходження військової служби врегульованим законодавством процесом зміни правового положення військовослужбовців у зв'язку з настанням певних юридичних фактів під час виконання військової служби з моменту її початку та до її припинення [22, с. 127].

П.П. Богуцький у генезі військово-правових відносин між громадянами та державою стосовно військової служби лише виокремлює проходження військової служби як один з етапів реалізації військового обов'язку та як один з інститутів права військової служби, який об'єднує декілька субінститутів [7, с. 135–142].

В.М. Александров до складових елементів проходження військової служби відносить такі: виконання обов'язків військової служби, призначення на військові посади та перемі-

щення по службі, підготовка, перепідготовка й підвищення кваліфікації, присвоєння та позбавлення військових звань, пониження та поновлення у військових званнях, проведення атестування, надання відпусток. Учений зазначає, що в повному обсязі військово-службові відносини виникають із зарахуванням осіб до списків військової частини, прийняттям військової присяги та призначенням на військову посаду. Припинення військової служби він вважає окремим етапом її проходження та сукупністю умов і фактів, що закріплюються в наказі уповноваженої посадової особи про виключення військовослужбовця зі списків військової частини, на підставі чого припиняються військово-службові правовідносини та втрачається статус військовослужбовця. Підкреслює, що військовий обов'язок складається з певних груп обов'язків громадян, серед яких можна виділити такі: а) проходити військову службу за призовом або в добровільному порядку; б) проходити службу у військовому резерві [28, с. 10–15].

Важко погодитися з останнім твердженням науковця з огляду на те, що єдиною формою конституційного військового обов'язку виступає виключно проходження військової служби за призовом.

Отже, порядок проходження військової служби можливо розглядати як алгоритм зміни військово-службового правового стану (положення), упорядкування правових умов і взаємовідносин військовослужбовців із приводу реалізації ними прав та обов'язків військової служби, що утворився у результаті дії та втілення військово-службових правових норм шляхом впливу військово-службового адміністрування.

Але необхідно розрізнити порядок несення військової служби – безпосереднє виконання військовослужбовцями в точно визначеному місці, у межах спеціально-правового режиму та в точно визначеному періоді часу спеціальних військово-службових обов'язків (патрулювання, несення вартової, внутрішньої служби, бойового чергування, участь у військових операціях, навчаннях тощо).

Стаття 2 Закону визначає, що військова служба є державною службою особливого характеру, яка полягає у професійній діяльності придатних до неї за станом здоров'я і віком громадян України, іноземців та осіб без громадянства, пов'язаній з обороною України, її незалежності та територіальної цілісності [26]. Кодекс адміністративного судочинства України визначає військову службу, як і іншу державну службу в органах влади, – публічною службою (п. 17 ст. 4) [29].

Отже, ми здійснили аналіз різноманітних загально-понятійних і спеціальних підходів, але необхідна концентрація уваги на з'ясуванні правової природи саме механізму військово-службового адміністрування, поняття ролі його військово-управлінського впливу на процес проходження військової служби різними категоріями військовослужбовців у різних видах ЗС України.

Висновки. На підставі вищевикладеного можна зробити висновок, що адміністрування проходження військової служби у ЗС України – це публічно-владний механізм організаційно-правового забезпечення, супроводження, цільового спрямування, координації, оптимізації та взаємодії військово-управлінського процесу та процесу повсякденної військово-службової діяльності, пов'язаної з реалізацією унормовано-стадійних процедур вступу, військового навчання (підготовки), розподілу, призначення, переміщення (відрядження), атестування, військово-професійного та кар'єрного зростання, присвоєння військових звань, ефективного використання за призначенням у мирний (воєнний) час і звільнення військовослужбовців різних категорій, який функціонує на міцній правовій основі під демократичним цивільним контролем держави.

Подальші дослідження в межах визначеного предмета доцільно спрямувати на встановлення генетичних, нормативно-правових, інституціональних, організаційно-правових, функціональних особливостей механізму адміністрування процесом проходженням військової служби у ЗС України, а також шляхів їх удосконалення із врахуванням національного та іноземного досвіду.

Список використаних джерел:

1. Лоренц фон-Штейн. Учение о военном быте как часть науки о государстве / пер. А. Эртеля. СПб., 1875. 500 с.
2. Эртель А. Предисловие к книге Л. Фон Штейна «Учение о военном быте, как часть науки о государстве». СПб., 1873. 31 с.
3. Серегин В.П. Законодательство США о военной службе и его антинародный характер: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук. Москва, 1970. 24 с.
4. Военная служба и военнослужащий в РФ: конституционно-правовое регулирование. М.: Военный университет, 2001. 340 с.
5. Корж І.Ф. Військова служба в Україні: вступ, просування, припинення: дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2005. 222 с.
6. Сокурєнко В.В. Публічне адміністрування сферою оборони в Україні: дис. ... д-ра. юрид. наук: спец. 12.00.07. Київ, 2016. 573 с.
7. Богущкий П.П. Військове право України: джерела, структура, та розвиток: монографія. Одеса: Фенікс, 2008. 188 с.
8. Шамрай В.О. Державне управління військовими формуваннями Воєнної організації: стан та тенденції розвитку в сучасній Україні: дис. ... д-ра наук з держ. управл: спец. 25.00.03. Київ., 1999. 432 с.
9. Макухіна М.В. Контракт про проходження військової служби громадянами України: дис... канд. юрид. наук: спец. 20.02.03. Хм., 1999. 203 с.
10. Паламарчук В.О. Організаційно-правові засади проходження військової служби у Збройних Силах України: дис... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. К., 2002. 194 с.
11. Александров В.М. Військова служба як особливий вид державної служби. дис... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. Х., 2009. 182 с.
12. Григоренко Є.І. Конституційні засади проходження військової служби громадянами України: проблеми теорії та практики: дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2009. 213 с.
13. Словник української мови: в 11 т. Т. 3. / АН УРСР. Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні; ред. кол.: І.К. Білодід (гол.) та ін. Київ: Наукова думка, 1972. 744 с.
14. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
15. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 1 липня 2010 р. № 2411-VI. Відомості Верховної Ради України. 2010. № 40. Ст. 527.
16. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19 червня 2003 р. № 964-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 39. Ст. 351.
17. Струсь К.А. Категория «правовые основы: переход от абстрактного к конкретному». Вектор науки Тольяттинского государственного университета. Серия: Юридические науки. 2011. № 3. С. 80–83.
18. Поляков С.Ю. Застосування адміністративного примусу в системі Збройних сил України (на прикладі підрозділів Військової служби правопорядку). Український часопис міжнародного права. 2013. № 1. С. 141–145.
19. Колпаков В.К. Адміністративне право України: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 1999. 736 с.
20. Советский энциклопедический словарь / Научно-редакционный совет: А.М. Прохоров (пред.). М.: «Советская Энциклопедия», 1981. 1600 с. с илл. (С. 24).
21. Словопедія. Великий тлумачний словник сучасної української мови. URL: <http://slovopedia.org.ua/38/53392/377011.html> (дата звернення: 03.04.2018).
22. Военная администрация: учебник / под общ. ред. В.М. Корякина. М.: РОД «За права военнослужащих», 2012. Вып. 130. 400 с.
23. Про Збройні сили України: Закон України від 6 грудня 1991 р. № 1934-XII. Відомості Верховної Ради України, 1992. № 9. Ст. 108.
24. Проект закону України «Про військово-цивільне адміністрування» від 7 вересня 2017 р. № 7090. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH5GY00A.html (дата звернення: 03.04.2018).

25. Військово-цивільне адміністрування. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Військово-цивільне_адміністрування (дата звернення: 03.04.2018).
26. Про військовий обов'язок і військову службу: Закон України від 25 березня 1992 р. № 2232-III. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 27. Ст. 385.
27. Кривенко О.В., Качан І.І. Військова адміністрація (право військової сфери у визначеннях та схемах): навч. посібник. К. ВІКНУ, 2008. 196 с.
28. Александров В.М. Військова служба як особливий вид державної служби. автореф. дис... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. Х., 2009. 20 с.
29. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон від 6 липня 2005 р. № 2747-IV. Відомості Верховної Ради України. 2005. № 35–36, № 37. Ст. 446.

МАШЕВСЬКА О. П.,
аспірант кафедри адміністративного
та фінансового права
(Національний університет біоресурсів
і природокористування України)
суддя
(Господарський суд Житомирської
області)

УДК 342.922

МЕЖІ СУДОВОЇ ДИСКРЕЦІЇ У ПРАКТИЦІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ ПРОТИ УКРАЇНИ

Для подолання будь-якого негативного суспільного явища необхідно проводити аналіз та оцінку ризиків. Нині в Україні триває судова реформа за різними напрямками, зокрема інстанційними. Віднедавна країна перейшла на триланкову судову систему, в якій новостворений Верховний Суд покликаний відновити довіру суспільства до останньої шляхом ствердження непорушності п. 1 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод у своїй правозастосовній практиці. Нагадаємо, що у рішенні Європейського суду з прав людини у справі «Бочан проти України № 2» Суд встановив порушення принципу безсторонності та неупередженості суду при перегляді справи в екстраординарному порядку. Висновки Суду у цій та інших справах («Совтрансавто-Холдинг» проти України), «Білуха проти України», «Фельдман проти України») дають підстави дослідити прецедентну практику Суду щодо тлумачення змісту принципу безсторонності та неупередженості суду в окремих судових процедурах та в разі зміни процесуального законодавства в контексті принципу доступу до правосуддя.

Ключові слова: *корупційні ризики у судовій системі, безсторонність та неупередженість суддів, право на справедливий суд, грубе свавілля, відмова у доступі до правосуддя.*

Для преодоления любого негативного общественного явления необходимо проводить анализ и оценку рисков. Сейчас в Украине. Сейчас продолжается судебная реформа по разным направлениям, в частности инстанционным. Недавно страна перешла на трехзвенную судебную систему, в которой

